

Shizofreno

Pisatelj Ivan Cankar je oponesel Slovincem, da se jim vse herojsko skazi. Prešernov Črtomir, ki se je junaško postavil v bran stare vere, je končal kot glasnik nove, Levstikov Krpan, ki je bil kos Brdavsusu in je s tem rešil tron in prestolnico, če ne še kaj več, je postal pozneje od cesarja licenciran kontrabantar. Sedaj izgublja lesk tudi država, do katere smo se dokopali.

Človek se mora prijeti za glavo. Slabih dvajset let po tem, ko smo jo dobili, smo v njej priča naraščanju socialnih razlik, vladavini kapitala in njegovih upravljalcev, čezmernemu zadolževanju, vedno hujšemu onesnaževanju človekovega notranjega in zunanjega sveta, poniku politične kulture in morale... Skratka: prišli smo iz politične odvisnosti v odvisnost od kapitala in svetovnega trga, izpod političnih pod ekonomske veljake, iz terorja ideologije v teror ekonomije, iz antiliberizma v neoliberalizem, izpod ene politične nomenklature pod nov politični razred, ki ima podobno, kot nekdanji, državo za svojo lastnino, iz obdobja snovanja v čas, ko podobni mrtvim ribam samo še plavamo s tokom.

Ubogimi vladni ljudje. Ker je vsak trenutek nekaj narobe, nepretrgoma gasijo, milijo, urejajo, preurejajo, obljubljujejo, da bo suhemu letu že kmalu sledilo sedem debelih, prelagajo probleme na ramena prihodnjih rodov, krivijo za vse zlo politične nasprotnike in tako dalje. Toda, kot zakleto. Nobenega resnega problema jim ne uspe rešiti. Iz vsakega, ki se ga lotijo, naredijo dva, praviloma še težja.

Razlog je znan. Vlada se spopada zgolj s simptomi. In še to na skrajno ponesrečena načina. Prvega imenujejo družboslovci industrijalističen: če nastanejo na cesti ob prometni konici kolone in zastoji, pristojnim ne pade na misel nič drugega, kot to, da je potrebno zgraditi še več cest; če je veliko ljudi bolnih, je potrebno po njihovem zgraditi še več bolnišnic in nastaviti še več zdravnikov; proti veliki porabi energije in gori odpadkov sta zanje edini zdravili nove elektrarne in nove deponije; proti naraščanju strukturne brezposelnosti se bojujejo z zmanjšanjem stroškov dela in podaljševanjem delovne dobe. Drugega smemo imenovati shizofrenega in je posledica politične federalizacije ministrstev in pomanjkanja celostnega, systemskega mišljenja in pristopa; od tod tudi to, da se vlada ukvarja z vsakim problemom zase in šele po tem, ko se pojavi. Vzemimo za primer varstvo okolja. Bil bi čudež, če bi naredili korak naprej, dokler eno ministrstvo obljublja zmanjšati toplogredne pline, skuša drugo spremeniti deželo v mednarodno avtomobilsko križišče, hoče tretje na vsak način iz leta v leto povečevati proizvodnjo in porabo koristnih in nekoristnih stvari, zagovarja četrto gradnjo šestega bloka termoelektrarne Šoštanj, v kateri bodo kurili z ekološko neustreznim premogom, dovoljuje peto pozidavo najbolj plodnih zemljišč in tako naprej. Skratka, če razumejo resorni ministri »trajnostni razvoj« tako, da je potrebno vložiti vse napore, da bo šlo trajno tako, kot gre sedaj, ali da zadostujejo majhni kozmetični popravki.

Shizofreno je tudi to, da smo dobili tako rekoč hkrati na mizo dve razvojni strategiji Slovenije. Prva, »Kam po krizi - Prispevek k oblikovanju trajnostne vizije prihodnosti Slovenije« je nastala konec prejšnjega leta na pobudo državnega sekretarja v kabinetu predsednika vlade, drugo, »izhodno strategijo do leta 2013«, pa je dala vlada na svetlo te dni. Najhuje je, da se med seboj izključujeta, saj slonita na diametralno nasprotnih razvojnih vizijah. Po mnenju avtorjev prve predstavlja to, čemur pravimo »gospodarska kriza«, »ekološka kriza«, »kriza človekovega dela«, »kriza socialne države« le različne pojavnosti oblike ene in iste bolezni: zgrešenosti sodobnega civilizacijskega modela. Zato je po njihovem nujno, da se industrijsko razviti svet, torej tudi Slovenija, čim prej odreče veri v možnost in dobrobit stalne gospodarske rasti, koristnosti tekme vseh z vsemi, dopustnosti narediti vse, kar

je možno narediti, izračunljivost vrednosti vsega v denarju in tako dalje. Obratno so avtorji druge, vladne razvojne strategije mnenja, da bomo prišli iz krize in s tem v lepšo prihodnost le, če bomo še bolj zagnano in dosledno stopali v dosedanjo smer razvoja.

Še najbolj verjetno je, da bo ostala vlada še naprej pri svoji sedanji »strategiji«: spominjala bo na vrtnarja, ki pobira listje, odpadlo zaradi slabe nege drevesa, in ga lepi nazaj na veje. Na ta način je možno resda dobiti marsikatero volitve, vendar ne kaj več, kot to. Že Abraham Lincoln je vedel povedati, da je možno del državljanov varati ves čas in vse državljane nekaj časa, ni pa možno varati vseh državljanov ves čas.

dr. Hubert Požarnik